

DOI: 10.26565/2786-5312-2024-99-03

УДК 811.111'42

Ю. В. Матюхіна

Кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна; e-mail: y.v.matyukhina@karazin.ua; GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=new_articles&hl=uk&img RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/search/publication?q=Matiukhina%2BYuliiia%2B>

О. В. Шпак

Кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна; e-mail: olenavshpak@karazin.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5537-0792>; GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=d8oUCYAAAAJ&hl=ru&citsig=AMD79oqcMQFHDU0v8IfasxrMMRxqQgwqnA>; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/profile/Olena-Shpak>

Британський *small talk* як еколінгвістичне явище

У статті проводиться аналіз сучасного *small talk* як типового для британської лінгвокультури способу контактостановлення, що маніфестує установку мовців на досягнення емоційно-інтелектуального взаєморозуміння та створення доброзичливої атмосфери на ініціальній фазі розмови, а також тоді, коли слід уникнути тривалого та незручного в британській культурі мовчання. Мовленнєві кліше, етикетні формули встановлення й підтримання контакту, специфічні теми для обговорення визначаються соціально-етичними нормами британської лінгвокультурної спільноти. Під час спілкування співрозмовники керуються цілями регулювання соціального контакту, що слугує меті зміцнення мовного контакту. Межі фатичності у фазі контактостановлення *small talk* та перехід до інформативності у процесі розмови варіюються залежно від типу дискурсу, типу ситуації та комунікативних цілей мовців. За умов ускладнення ситуації у бік екстраординарності, або зміни з екологічної унісонної моделі спілкування на неекологічну дисонансну, конфронтаційну, спостерігається відмова мовців від фатичності у фазі встановлення контакту на користь інформативності. Британська комунікативна культура забезпечує баланс екосистеми за рахунок використання її представниками значної кількості лінгвістичних елементів, які сприяють реалізації гармонійного спілкування: ввічливі форми спонукання замість уживання категоричного для британської культури наказового способу, розділові питання, які поєднують в собі як риси запитального, так і стверджувального висловлювання, суперлативні форми прикметників тощо. *Small talk* і такі його складові як уміння слухати, мінімальна трансляція негативних емоцій, обмежене або нульове використання негативно-забарвленої лексики, створення безпечної та комфортної атмосфери спілкування, висловлення зацікавленості у тому, що говорять співрозмовники, щирість та відкритість до діалогу відповідають головним принципам екологічного спілкування.

Ключові слова: дискурс, екологічність, контактостановлення, лінгвокультура, мова, фаза, фатичність, *small talk*.

Як цитувати: Матюхіна, Ю. & Шпак, О. (2024). Британський *small talk* як еколінгвістичне явище. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, (99), 22-28. DOI: 10.26565/2786-5312-2024-99-03

In cites: Matukhina, Yu. & Shpak, O. (2024). British *small talk* as an ecolinguistic phenomenon. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching*, (99), 22-28. DOI: 10.26565/2786-5312-2024-99-03

1. ВСТУП

Розширення міжнародних контактів та глобалізація сучасного суспільства сприяють більш глибокому дослідженню комунікації у її різноманітних проявах. Питання комунікації та пов'язаних з нею питань привертає увагу дослідників, які працюють у руслі соціолінгвістики, прагмалінгвістики, психолінгвістики, лінгвокультурології, риторики, стилістики тощо. Одним із напрямків ретельного дослідження науковців є фатична функція [1; 11; 13] – використання засобів комунікативної системи для початку, підтримання та завершення мовного спілкування, коли важливою є не стільки передача суттєвої інформації, скільки підтримка самого міжособистісного контакту. Особливий інтерес представляє комунікативний жанр *small talk*, в якому спостерігається реалізація фатичної функції мови [7; 8; 10; 11]. Мова, у свою чергу розглядається, як феномен одночасно дискурсивний, комунікативний і соціальний, як складник культури, головний засіб її засвоєння [2, с. 31].

Екологічність комунікативної діяльності мовця ґрунтується на лінгвокультурі певного суспільства через засвоєння норм та правил комунікативної поведінки у різних типах дискурсу: “Ecolinguistics is not just an area of academic enquiry but a way of life ... Ecolinguistics can explore the general patterns of language that influence how people both think about, and treat, the world... search for inspirational forms of language that can help rebuild a kinder, more ecological world” [14, р. 2]. Вивчення культурного аспекту англомовної комунікації, який формує екологічне мислення англіців, є актуальним питанням еколінгвістики, оскільки мова розглядається не лише як сукупність знаків, а як феномен, що становить частину людського буття:

“The manners of every society encode a particular view of the world. They can be understood as a system for producing a sense of togetherness and minimizing a sense of non-togetherness. In the pantheon of national stereotypes, English and manners go together...” (Hitchings N. Sorry!, р. 3).

Отже, статтю присвячено вивченню британського *small talk* в комунікативних ситуаціях спілкування з урахуванням національно-культурних чинників. Метою дослідження – у з'ясуванні екологічної природи британського *small talk*, що передбачає вирішення таких завдань: визначення історично постійних властивостей *small talk*; встановлення прагмалінгвістичних елементів, уживання яких направлено на реалізацію комфортності спілкування; встановлення типів інформації, релевантних для *small talk*.

Методологічною основою розвідки є системно-діяльнісний і комунікативно-функціональний підхід до аналізу мовленнєвої комунікації. Використано взаємодіючі методи: метод дискурсивного аналізу для виявлення цілей суб'єк-

тів дискурсу в їх рольових конфігураціях та метод контекстуально-інтерпретаційного аналізу для дослідження фаз контакту й спостереження руху мовлення від фатичної до інформативної, і навпаки. Наукова новизна роботи полягає у вивченні еколінгвістичної значущості такого мовленнєвого феномену як британський *small talk*.

2. ЕКОЛОГІЧНА СПЕЦИФІКА БРИТАНСЬКОГО SMALL TALK

Суб'єкти дискурсу – адресант та адресат – як окремі екосистеми у сукупності своїх соціальних та ситуативних ролей, знань про світ, мотивів та цілей, вступаючи у комунікацію, створюють спільний комунікативний простір, який складається з особистісної екосистеми кожного з них: “Communication is love. ... Conversation as philosophy is a prelude to the union of souls” [13, с. 93]. Процес безпосереднього спілкування зазвичай унеможлиблює планування розмови заздалегідь, змушуючи комунікантів мислити і одночасно говорити, втручаючись у мовлення одне одного, уточнюючи або змінюючи тему, повертаючись до вже сказаного тощо [5, с. 126], створюючи таким чином унікальний комунікативний контакт. Особливий тип англомовної комунікації *small talk* через гнучкість думки, швидкість реагування мовців та розгалуженість тематики діалогу є одним з екологічних шляхів створення доброзичливої атмосфери на ініціалній фазі розмови, що сприятиме ефективності спілкування впродовж неї, особливо у процесі контактування незнайомих людей. Тож об'єктом роботи є британський *small talk*, який характеризується тональністю доброзичливості та направлений на встановлення міжособистісного контакту між незнайомими людьми та у ситуаціях, коли довготривале мовчання може стати причиною психологічного напруження. Предметом дослідження є прагматичні характеристики *small talk*, а також лінгвістичні елементи, які сприяють ефективному та екологічному спілкуванню з урахуванням національно-культурних чинників. Дослідження проведено на матеріалі комунікативних фрагментів з прозових творів ХХ–ХХІ ст., а також скриптів й субтитрів до британських художніх фільмів.

У різних типах дискурсу – інституційному або неінституційному – конфігурація соціальних ролей мовців, зумовлюючи розбіжність між симетричним та асиметричним спілкуванням, керує ходом розмови й демонструє характерний внормований англомовною культурою арсенал засобів встановлення, підтримання та розмикання контакту. Таким чином, екологічність мовлення у дискурсі забезпечуються цілком та характером спілкування мовців в різних ситуаціях дискурсу [4, с. 172].

За етикетом довготривале перебування в одному місці з іншими людьми передбачає вступ у спілкування. М. М. Полюжин дослідив, що прототипова

ситуація контакту вміщує такі складові: я вступаю в контакт і висловлюю доброзичливе ставлення – приймаю побажання, дякую – прощаюсь і бажаю всього найкращого – приймаю побажання і прощаюсь [3, с. 52–62]. До того ж, *small talk* функціонує на тому етапі спілкування, коли слід уникнути тривалого та незручного в британській культурі мовчання, а також заповнити паузи, які можуть призводити до зростання психологічної напруженості. Загальною комунікативно-прагматичною метою є бажання провести приємно час, поспілкуватися на комфортні теми нейтрального характеру та отримати естетичне задоволення. Мовленнєві кліше, етикетні формули встановлення та підтримання контакту, теми для обговорення визначаються, як правило, соціально-етичними нормами та національно-культурними властивостями конкретної мовної спільноти, у даному випадку – британської.

Зазвичай основну роль в ініціації комунікативного контакту відіграє адресант, тож вибір варіантів мовленнєвої поведінки обумовлює його відповідальність за екологічність процесу спілкування. Якщо суб'єкти дискурсу схильні розвивати екологічний унісонний контакт, то вони будуть прагнути до мовленнєвої співпраці, яка закорінена на максимумах кількості, якості, релевантності, способу вираження, постулатах такту, великодушності, схвалення, скромності, згоди й симпатії [9, с. 16]. Прикладом екологічних контактів можуть слугувати ініціюючі спілкування приємні бесіди на загальні теми, основна функція яких – регламентація індивідуально-особистісних відносин, передача соціально-регулятивної інформації задля налагодження доброзичливих міжособистісних стосунків. Отже, *small talk* виступає закінченою мовною подією, яка характеризується специфічними цілями (спілкування на нейтральні та приємні теми заради отримання естетичного задоволення) та уживанням певних мовленнєвих засобів для досягнення мети. Вміла комунікативна поведінка під час *small talk* вимагається, перш за все, від британської жінки:

A lady should have sweetness in language ... Her sober, quiet manners should not prelude a lively quickness of wit; and she should at all times present herself gracefully but also discreetly (Hitchings. Sorry!, p.60).

Тож розуміємо *small talk* як типовий для британської лінгвокультури спосіб контактостворення, що маніфестує установку мовців на досягнення емоційно-інтелектуального взаєморозуміння та регулювання їхньої комунікативної дистанції. Проілюструємо це положення прикладом спілкування у політичній сфері Великої Британії у ситуації, пов'язаній з першою зустріччю прем'єр-міністра Тоні Блера з королевою Єлизаветою:

(1) *EQUERRY: Mr Blair, your Majesty.*

The QUEEN extends her hand. TONY walks forward, and shakes it. The EQUERRY leaves. The door is then closed.

ELIZABETH: Congratulations.

TONY: Thank you, Ma'am.

ELIZABETH: Your children must be very proud.

TONY: I hope so.

ELIZABETH: You've three, haven't you?

TONY: That's right.

ELIZABETH: How lovely. Such a blessing. Children.

(The QUEEN and TONY take their seats). So... Have we shown you how to start a nuclear war yet?

TONY: (thrown) No. (The Queen).

Королева – адресант – ініціює спілкування та королівською розмовою. Відбувається обмін репліками з жанру світської бесіди на теми «Вітання» та «Родина», які мають забезпечити емоційний зв'язок між мовцями та платформу для подальших взаємодій. Невербальна складова сприяє створенню комфорту та невимушеності комунікативного контакту (*The QUEEN and TONY take their seats*). Фатичність у фазі контактостворення поступається неочікуваній інформативності у фазі контактопідтримання (*TONY: (thrown)*), коли королева уживає питальне речення (*Have we shown you how to start a nuclear war yet?*) у функції повернення до проблем державної ваги та обов'язків прем'єр-міністра (*So... Have we shown you how to start a nuclear war yet?*). Таким чином, течія розмови від фатичності до інформативності у наведеному фрагменті комунікації ілюструє екологічність, оскільки сприяє розвитку стосунків комунікантів. Однак треба зазначити, що відмова від ведення *small talk* у фазі контактостворення не завжди є проявом неекологічного спілкування, оскільки наростання інформативності від мінімуму до максимуму залежить від типу дискурсу, інтенцій комунікантів, і найчастіше відбувається під час ускладнення умов спілкування [12, с. 175]. Особливої уваги заслуговує змагальний характер *small talk*, який пояснюється мотивацією показати себе у найкращому світлі: продемонструвати свою ерудицію, допитливість, кмітливість, зацікавленість, обізнаність у питаннях, що обговорюються.

У *small talk* на перший план виходить не стільки змістова сторона висловлювань, скільки те, що інформація передається і канал зв'язку між адресатом та адресантом діє. Якщо для когнітивної функції найбільш цінною виявляється когнітивна (інформативно-насичена) інформація, то для фатичної функції, яка є домінуючою у *small talk*, релевантною є соціально-регулятивна інформація. Як правило, інформація є неспецифікованою, учасники спілкування не торкаються істотних, дискусійних, які вимагають докази і, відповідно, можуть спровокувати конфлікт, аспектів [8]. Небезпечні теми обговорюються алегорично та завуальовано. *Small talk* характеризується домінуванням соціально-регулятивної інформації, конвенційністю та ритуалізованістю. Мовні засоби визначаються соціально-етичними нормами конкретної мовної спільноти. Ритуалізованість спостерігається у наяв-

ності певних прогнозованих соціальних дій відповідно до прийнятих у британській культурі соціально-культурних конвенцій [6; 7]. Таким чином, сучасний британський *small talk* “може мати місце як у формальному (спілкування ведеться на світському рауті або прийомі, під час званого обіду чи візиту, а учасниками комунікації виступають заможні люди з високою мовною культурою, що відрізняються своїм розумом, вченістю, інтелігентністю, певним талантом, природними достоїнствами, увічливістю і пристойністю), так і напівформальному (зав’язування ділових і особистих знайомств, телефонні розмови, службові контакти) та неформальному спілкуванні (дружні, сімейні розмови, балачки на кухні)” [1, с. 68-69]. У наведеному нижче прикладі – *small talk* на етапі контактовстановлення між двома знайомими, один із яких – старший за віком і вищий за статусом:

(2) Still, there was no world in which I'd call him Adam.

“So—are you excited about college?”

I recognized the beginning of a pep talk. “Don't think I'll be going, sir.”

“You don't know that. You've applied, haven't you?”

I nodded. “Art, Computer Science, Graphic Design.” “Lovely.”

“But I didn't get the grades.”

“Well, you don't know that yet.”

“I'm pretty sure, sir. I didn't turn up half the time. He tapped me on the knee with his fist once, then thought better of it. Well, even if you haven't, there are things you can do. Retake, do something less conventional. Boy like you, boy with talents.” (Sweet Sorrow by David Nicholls).

Один із мовців намагається коректно, не перетинаючи особисті межі, з'ясувати стан справ іншого. Розуміючи, що все не так вже й гарно і тональність спілкування може набути більш негативного забарвлення, Адам вирішує підбадьорити свого співрозмовника (*Well, you don't know that yet.*), вдало переводячи розмову в позитивне русло (*Well, even if you haven't, there are things you can do. Retake, do something less conventional. Boy like you, boy with talents.*) та вживаючи позитивно забарвлену лексику (*excited, lovely*). У наведеному комунікативному фрагменті питання про стан справ є знаками прихильності, доброзичливості та поваги до співрозмовника, способом встановлення контакту, за допомогою яких співрозмовник налаштовує іншого на комфортне безперешкодне спілкування. До того ж, цей приклад із реальної комунікації надає нам можливість спостерігати рухливості кордонів між типами інформації. Звичайне формалізоване питання про враження від навчання у коледжі (фатичність), відповіддю на яке передбачалося вживання етикетної мовної формули, не спрогнозовано перейшло у розповідь про реальний стан справ (інфор-

мативність). Так, *small talk* є своєрідним етапом, що передує основній фазі спілкування. Найчастіше від правильно побудованого *small talk* залежить успіх подальших відносин.

3. ВИСНОВКИ

Межі фатичності *small talk* у контактовстановлювальній фазі та перехід до інформативності у процесі розмови варіюються залежно від типу дискурсу, типу ситуації та комунікативних цілей мовців. Наявність сигналів, що підтримують контакт, є необхідною для ефективного спілкування умовою, оскільки вони забезпечують функціонування безперешкодного та вільного обміну інформацією, яка, з одного боку, є переважно десемантизованою, з іншого – необхідною з прагматичної точки зору, оскільки слугує меті зміцнення мовного контакту. Вживання сигналів зворотного зв'язку свідчить про те, що мистецтво вести *small talk* залежить як від адресата, так і адресанта. У разі зацікавленості з обох боків і повноцінному здійсненні мовної взаємодії обидва комуніканта виконують активну роль. Мовні маркери, що функціонують в *small talk*, регулюють мовну взаємодію, передаючи соціально-регулятивну інформацію відповідно до соціокультурних норм британського суспільства. Постійними для *small talk* є впорядкованість, переважання соціально-регулятивної інформації, етикетності, обмежений набір тем, ігровий характер. Учасників *small talk* поєднує загальна для всіх тема, спілкування часто набуває форми полілогу, проте іноді спостерігається наявність кількох побічних тем, що представляють інтерес не для всіх, а для кожного окремо. Так, цінність інформації в *small talk* визначається не її когнітивним аспектом, а прагматично ціннісним параметром. Інформація, якою обмінюються співрозмовники, сприяє досягненню комунікативних цілей, які, в свою чергу, повністю відповідають принципам екологічного спілкування – “*ecolinguistics explores the role of language in the life sustaining interactions of humans, other species and the physical environment*” [14, p. 3].

Британська комунікативна культура забезпечує баланс екосистеми за рахунок використання її представниками значної кількості лінгвістичних елементів, які забезпечують реалізацію гармонійного спілкування: ввічливі форми спонукання (*will you/ would you/ could you do sth ..., please?*) замість наказового способу (*Do something!*), розділові питання, які поєднують в собі як риси запитального, так і стверджувального висловлювання (*You speak English, don't you? You don't speak English, do you?!*), вибір політкоректних слів (*elderly* замість *old*, *disabled people with accessibility needs* замість *handicapped* або *invalid*), суперлативні форми прикметників (*awesome, fascinating, excellent, brilliant, unbelievable, gorgeous, incredible, significant, super, fabulous, perfect, marvelous*). Цікаво, що задля досягнення прагматич-

них цілей (у даному випадку – отримання задоволення від комфортного спілкування) така лексика використовується і в повсякденних буденних ситуаціях стосовно будь-яких речей, які можуть у даний момент оточувати співрозмовників (*The dinner was marvelous. Thank you for such a brilliant offer! The book is fascinating!*).

Таким чином, *small talk* і всі його складові, такі як уміння слухати, мінімальна трансляція негативних емоцій, обмежене або нульове використання негативно-зabarвленої лексики, створення безпечної та комфортної атмосфери спілкування, дотримання особистих меж співрозмовника, зацікавленість у тому, що говорять партнери по комунікації, а також щирість та відкритість відповідають головним принципам екологічного спілкування. До того ж, спостерігаємо домінування у *small talk* переважно негативної ввічливості, що пояснюється загальною тенденцією у британській культурі зниження церемонності у бік демократизації. Слідом за Дж. Лічем [9], увічливість розглядаємо як соціально-культурно обумовлений вибір стратегій і тактик мовної поведінки відповідно до прийнятих в тій чи іншій лінгвокультурній спільноті норм поведінки та коректності, які базуються на певних соціальних цінностях.

Епоха глобалізації пов'язана зі збільшенням кількості контактів, необхідних для м'якої соціаль-

ної адаптації та професійного зростання сучасної людини, що передбачає володіння певними техніками спілкування, спрямованих на створення психологічного комфорту в комунікації, особливо у фазі контактовстановлення. *Small talk* є одним із різновидів комунікації, що сприяє отриманню позитивних емоцій та налаштовує комунікантів на доброзичливе спілкування.

Теоретична значущість дослідження дозволяє встановити такі постійні властивості *small talk* як змагальний характер, превалювання соціально-регулятивної інформації, використання мовних маркерів, спрямованих на ефективну реалізацію фатичної функції, обмежений набір тем для обговорювання, домінування негативної ввічливості, спричинене національно-культурними факторами, а саме – максимальне зниження церемонності у бік демократизації спілкування. Практичне значення результатів дослідження визначається можливістю їх застосування у викладанні спецкурсів з еколінгвістики, міжкультурної комунікації, а також розвитку навичок ведення *small talk* у різних ситуаціях спілкування.

Перспективами дослідження вбачаємо подальше вивчення екологічності контактовстановлення за допомогою світської бесіди у різних типах англomовного дискурсу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Матюхіна, Ю. В. (2014). SMALL TALK як різновид англійської фатичної метакомунікації: аспект діакронії. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов»*, 1102, 65-71.
2. Піхтовнікова, Л. С. (2022). Відображення соціокультури у мові, мовленні та художній літературі. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов»*, 96, 30-36.
3. Полюжин, М. М. (2001). *Дискурсивні стратегії та організуючі стереотипні висловлювання в англійській мові. Дискурс іноземномовної комунікації: колективна монографія*. Львів: Вид-во Львівського національного університету імені І. Франка.
4. Самохіна, В. О., & Шпак, О. В. (2019). *Екологія контакту в англomовному дискурсі: монографія*. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків.
5. Семенюк, А. А. (2012). Функціональні особливості спонтанного інформативного дискурсу. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*, 24(249), 122-128.
6. Bickmore, T. A. (1999). *Computational Model of Small Talk* URL: <http://web.media.mit.edu/~bickmore/Mas962b/> (data obrascheniya: 20.10.2013).
7. Coupland, J. (2003). *Small talk Social functions. Research on Language & Social Interaction*, 36(1), 1-6. https://doi.org/10.1207/S15327973RLSI3601_1
8. Holmes, J. (2014). *Doing collegiality and keeping control at work: Small talk in government departments*. In Coupland, J. (Ed.). *Small talk*. Hoboken: Taylor and Francis.
9. Leech, G. (1983). *Principles of Pragmatics*. London, N.Y.: Longman.
10. Manzo, F. G. (2014). *Talking big about small talk: a contemporary theoretical model for phatic communication*. M.A. Thesis: Mount Saint Vincent University.
11. Meyer-Hermann, R. (1976). Metakommunikation. *Linguistik u Didaktik*, 25, 83-86.
12. Schwitalla, J. (1979). *Metakommunikation als Mittel der Dialogorganisation und der Beziehungsdefinition. Arbeiten zur Konversationsanalyse*. (S. 111-143). Tübingen: Niemeyer.
13. Samokhina, V., Shpak, O., & Pasynok, V. (2022). The Ecology of Communicative Contact in English-Speaking Discourse. *Theory and Practice in Language Studies. Vol.12. No. 1*, 170-177. DOI: <https://tpls.academypublication.com/index.php/tpls-issue/archive>

14. Scannell, P. (2004). *Love and Communication: A Review Essay. Westminster Papers in Communication and Culture*. London: University of Westminster.

15. Stibbe, A. (2021). *Language, ecology and the stories we live by. Second Edition*. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge. Retrieved from: <https://www.routledge.com/Ecolinguistics-Language-Ecology-and-the-Stories-We-Live-By/Stibbe/p/book/9780367428419>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

16. Hitchings, H. (2013). *Sorry! The English and their Manners. First American edition, USA, 2013*.

17. "Sweet Sorrow" [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.goodreads.com/book/show/43188104-sweet-sorrow>

18. "The Queen" Retrieved from: www.imsdb.com/scripts/The_Queen.html

Стаття надійшла до редакції 09.03.2024

Стаття рекомендована до друку 04.05.2024

Yuliia Matuikhina – PhD in Philology, Associate Professor at the Department of English Philology and Foreign Language Teaching Methods in V. N Karazin Kharkiv National University. e-mail: y.v.matyukhina@karazin.ua; GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=new_articles&hl=uk&imq RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/search/publication?q=Matiukhina%2BYuliia%2B>

Olena Shpak – PhD in Philology, Associate Professor at the Department of English philology and Foreign Language Teaching Methods in V. N Karazin Kharkiv National University. e-mail: olenavshpak@karazin.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5537-0792>; GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=d8oUICYAAAAJ&hl=ru&citsig=AMD79oqcMQFH DU0v8IfasxMMRxqQgwqnA>; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/profile/Olena-Shpak>

BRITISH SMALL TALK AS AN ECOLINGUISTIC PHENOMENON

The article analyzes modern small talk as a way of establishing contacts, which is typical for British linguistic culture, as it manifests the speaker's wish to achieve emotional and intellectual understanding and create a friendly atmosphere at the initial phase of the conversation, especially when it is necessary to avoid long and inconvenient silence. Speech clichés, etiquette formulas for establishing and maintaining communicative contact, as well as specific topics for discussions are determined by the socio-ethical norms of the British cultural community. Interlocutors are guided by the goals of regulating social contacts, serving the purpose of strengthening contacts. The limits of phaticity in the contact-establishing phase of social conversation and the transition to informativeness in the process of conversation depend on a type of discourse, a type of situation, and communicative goals of the speakers. Under the conditions of the situation threatening the speakers' lives, or a change from an ecological unison model of communication to a non-ecological dissonant one, the speakers' rejection from phaticism in the phase of establishing contact in favor of informativeness has been observed. British communicative culture ensures the balance of the ecosystem due to the use of a significant number of linguistic elements ensuring the implementation of harmonious communication: polite forms of encouragement instead of the use of the Imperative Mood which sounds too categorical for British culture, disjunctive questions that combine both the features of interrogative and affirmative statements, superlative forms of adjectives. *Small talk* components, such as the ability to listen, minimal transmission of negative emotions, limited or zero use of negatively colored vocabulary, the creation of a safe and convenient atmosphere of communication, observance of the personal boundaries of the interlocutor, the interest in what the interlocutors say, as well as sincerity correspond to the main principles of ecological communication.

Key words: *contact establishing, discourse, ecological essence, language, linguistic culture, phatics, phase, small talk.*

REFERENCES

- Bickmore, T. A. (1999). *Computational Model of Small Talk*. URL: <http://web.media.mit.edu/~bickmore/Mas962b>
- Coupland, J. (2003). Small talk: Social functions. *Research on Language & Social Interaction*, 36(1), 1-6. https://doi.org/10.1207/S15327973RLSI3601_1
- Holmes, J. (2014). *Doing collegiality and keeping control at work: Small talk in government departments*. In Coupland, J. (Ed.), *Small talk*. Hoboken: Taylor and Francis.
- Leech, G. (1983). *Principles of Pragmatics*. London, N.Y.: Longman.
- Manzo, F. G. (2014). *Talking big about small talk: a contemporary theoretical model for phatic communication*. M.A. Thesis: Mount Saint Vincent University.
- Matiukhina, Yu. (2014). SMALL TALK iak riznovyd anhlijs'koi fatychnoi metakomunikatsii: aspekt diakhronii [Small talk as a

varity of phatic metacommunication: diachronic aspect]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya «Romano-hermans'ka filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov»*, 1102, 65-71. (in Ukrainian).

Meyer-Hermann, R. (1976). Metakommunikation. *Linguistik u Didaktik*, 25, 83-86.

Schwitalla, J. (1979). *Metakommunikation als Mittel der Dialogorganisation und der Beziehungsdefinition. Arbeiten zur Konversationsanalyse*. (S. 111-143). Tübingen : Niemeyer.

Poliuzhyn, M. M. (2001). *Dyskursyvni stratehii ta orhanizuiuchi stereotypni vyslovliuvannia v anhlijs'kij movi. Dyskurs inozemnomovnoi komunikatsii: kolektyvna monohrafiia [Discourse strategies and organising stereotypical statements in English. Discourse of foreign language communication: a collective monograph]*. L'viv: Vyd-vo L'vivs'koho natsional'noho universytetu imeni I. Franka, 2001.

Samokhina, V. & Shpak, O. (2019). *Ekolohiia kontaktu v anhlo-movnomu dyskursi: monohrafiia [The ecology of contact in English discourse]*. Kharkivs'kyj natsional'nyj universytet imeni V. N. Karazina. Kharkiv. (in Ukrainian).

Samokhina V., Shpak O. & Pasynok, V. (2022). *The Ecology of Communicative Contact in English-Speaking Discourse. Theory and Practice in Language Studies*. Vol.12. No. 1, 170-177. DOI: <https://tpls.academypublication.com/index.php/tpls/issue/archive>

Semeniuk, A. A. (2012). Funktsional'ni osoblyvosti spontannoho informatyvnoho dyskursu [Functional features of spontaneous informative discourse]. *Naukovyj visnyk Volyns'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Filolohichni nauky. Movoznavstvo*, 24(249), 122-128. (in Ukrainian).

Scannell, P. (2004). *Love and Communication: A Review Essay. Westminster Papers in Communication and Culture*. London: University of Westminster.

Stibbe, A. (2021). *Language, ecology and the stories we live by. Second Edition*. Abingdon, Oxon; New York, NY. Routledge. Retrieved from: https://www.routledge.com/Ecolinguistics-Language-Ecology-and-the-Stories-We-Live-By/_Stibbe/_p/book/9780367428419

ILLUSTRATIVE MATERIAL

Hitchings, H. (2013). *Sorry! The English and their Manners. First American edition*, USA.

“Sweet Sorrow” Retrieved from: <https://www.goodreads.com/book/show/43188104-sweet-sorrow>

“The Queen” Retrieved from: www.imsdb.com/Hscripts/TheQueen.html

The article was received by the editors 09.03.2024

The article is recommended for printing 04.05.2024